

یادداشت هفتگی

سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و روستایی

سال ۲ / شماره ۲۶ / ۱۴۰۰

۱۴۰۰/۸/۸

مطالب این شماره

نتایج طرح آمارگیری کشتار دام
کشتارگاه‌های کشور در مرداد ماه ۱۴۰۰
۲.....

تهیه و تحلیل: فرزین علی‌ملایی

شناسایی گروه کالاهای خوراکی و
آشامیدنی با تورم بالا در ۶ ماهه نخست سال
۱۴۰۰..... ۴

تهیه و تحلیل: احسان رجبی

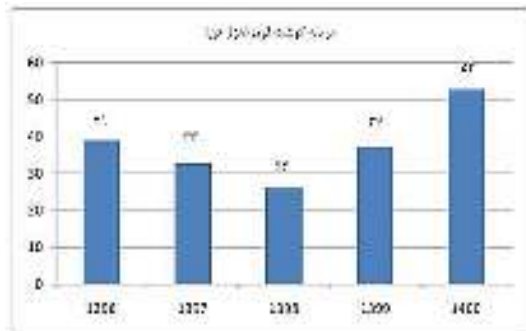

این موسسه با کمال احترام و سپاس، پذیرای نظرات ارزشمند
خوانندگان این اثر می‌باشد

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵-۱۵۸۱۵
کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
<http://www.agri-peri.ac.ir>

در نمودار ۱ ملاحظه می‌شود و بیانگر افزایش حدود ۴۳ درصدی عرضه گوشت قرمز می‌باشد.

نمودار ۱. روند تغییرات عرضه گوشت قرمز در کشتارگاه‌های کشور در ماه مرداد سال‌های ۱۴۰۰-۱۳۹۶ (منبع: مرکز آمار ایران، ۱۴۰۰)

همچنین مقایسه عملکرد کشتارگاه‌های رسمی کشور در تیر ۱۴۰۰ با ماه مشابه سال ۱۳۹۹ نشان‌دهنده افزایش ۴۹ درصدی مقدار عرضه گوشت قرمز است. در حالی که تعداد لاشه‌ها ۵۹ درصد افزایش در تیر ۱۴۰۰ را تجربه کرده است و ملاحظه اختلاف ۱۰ درصدی افزایش تعداد لاشه و افزایش عرضه گوشت قرمز نشان دهنده این نکته است که دام‌های با وزن کم و بدون پروار بندی کشتار شده‌اند، که این مساله نشان دهنده عدم تمایل دامدار به پروار دام به دلایلی است که در انتها به آن اشاره می‌شود.

همچنین بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، در بهار ۱۳۹۹ مقدار ۸۳/۱۳ هزار تن گوشت قرمز توسط کشتارگاه‌ها عرضه شده که در بهار ۱۴۰۰ به ۱۴۲/۲ هزار تن رسیده است. این ارقام بیانگر رشد ۷۱ درصدی عرضه گوشت قرمز در کشتارگاه بوده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود در بهار و تابستان سال ۱۴۰۰ عرضه گوشت قرمز رشد چشمگیری داشته است ولی با توجه به آمار جمعیت دام طی دو سال گذشته نشان می‌دهد این افزایش عرضه نه به دلیل افزایش جمعیت دامی و ذبح و تولید بیشتر گوشت قرمز بوده، بلکه به دلیل ناتوانی دامداران در تامین خوراک دام و افزایش هزینه‌های نگهداری بوده است. کمبود خوراک دام به دلایل مختلف از جمله مدیریت نامناسب، خشکسالی طی سال آبی جاری و عدم تامین بموقع و کافی خوراک از سوی دولت و همچنین توزیع نامناسب آن بوده است. فقر مراتع و نبود علوفه مورد نیاز دام به دلیل کاهش شدید بارندگی و تداوم خشکسالی در نقاط مختلفی از کشور سبب شده است تا دامداران برای تغذیه دام‌های خود از نهاده‌هایی مانند جو و ذرت بیشتر استفاده کنند و تقاضا برای این اقلام نیز افزایش یابد.

محصولات پروتئینی نقش مهمی در زنجیره امنیت غذایی کشور دارند و ثبات تولید در بخش گوشت قرمز، تخم مرغ، گوشت مرغ و سایر محصولات دامی در گرو حمایت از دامداران و حفظ ذخایر ژنتیکی دامی در کشور است. عرضه بیش از نیاز جامعه باعث افت قیمت و ضرر و زیان ناشی از آن برای دامداران و نفع و سود آن برای

عنوان خبر: نتایج طرح آمارگیری کشتار دام کشتارگاه‌های

کشور در مرداد ماه ۱۴۰۰

تهیه و تحلیل: فرزین علی‌ملایی

ویراستار: مجتبی پالوج

کد: PN-۲-۱۴۰۰۸۰۸-(۴۴)

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۸/۸

خلاصه متن خبر

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، مقایسه عملکرد کشتارگاه‌های رسمی کشور در مرداد ۱۴۰۰ نسبت به ماه مشابه در سال ۱۳۹۹ نشان‌دهنده افزایش ۴۳ درصدی مقدار عرضه گوشت قرمز است. مقدار عرضه گوشت در مرداد ۱۴۰۰ نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۹ برای گوسفند و بره ۶۵ درصد، برای بز و بزغاله ۲۷ درصد، برای گاو و گوساله ۳۲ درصد، برای گاو میش و بچه گاو میش ۶۲ درصد و برای شتر و بچه شتر ۱۲ درصد افزایش داشته است. بر اساس این گزارش، وزن گوشت قرمز عرضه شده انواع دام‌های ذبح شده در کشتارگاه‌های رسمی کشور در مرداد ۱۴۰۰ در مجموع ۵۲۸۰۰ تن گزارش شده که سهم گوشت گاو و گوساله بیش از سایر انواع دام بوده است و با ۲۸۲۳۲ تن، ۵۳/۵ درصد از وزن کل گوشت قرمز عرضه شده را به خود اختصاص داده است. گوشت گوسفند و بره با ۲۰۱۸۹ تن، بز و بزغاله با ۳۴۴۰ تن، و سایر انواع دام با ۹۳۹ تن، به ترتیب ۳۸/۲ درصد، ۶/۵ درصد و ۱/۸ درصد از وزن کل گوشت قرمز عرضه شده را به خود اختصاص داده‌اند.

تحلیل و پیشنهاد سیاستی

جمع آوری و انتشار آمار کشتار دام کشتارگاه‌های کشور، یکی از فعالیت‌های جاری مرکز آمار ایران است که از سال ۱۳۴۷ تا کنون ادامه دارد. عرضه سرانه گوشت قرمز به عنوان یک شاخص مهم در تامین پروتئین مورد نیاز افراد جامعه همیشه مورد استفاده سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و مسئولان اجرایی قرار گرفته است و نشان دهنده وضعیت اجتماعی، اقتصادی و امنیت یا ناامنی غذایی در جامعه می‌باشد. آمارگیری‌های مرکز آمار ایران از کشتار دام در کشور فقط شامل کشتارگاه‌های مجاز (دولتی و خصوصی) است و لذا برای داشتن تصویر مناسب از عرضه گوشت قرمز می‌بایست سایر منابع تامین از جمله کشتارهای غیر مجاز، کشتارهای مناطق روستایی، کشتارهای مناسبتی و واردات و صادرات را مد مظر قرار داد. بررسی روند عرضه گوشت قرمز در مرداد ماه ۱۴۰۰ و مقایسه آن با مرداد ماه سال ۱۳۹۹

دلالت و واسطه‌ها می‌شود. به منظور حفظ ذخایر دامی، حمایت از تولید کنندگان و مصرف کنندگان و پیشگیری از بحران و کمبود عرضه گوشت طی سال آینده پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

- با توجه به احتمال کمبود گوشت قرمز و ادامه خشکسالی‌ها، برنامه‌ریزی در جهت تامین به موقع خوراک دام (جهت حفظ تولید گوشت قرمز) و تامین نهاده‌های اصلی طیور (به دلیل اینکه گوشت مرغ به عنوان کالای جانشین گوشت قرمز در سبد غذایی خانوار تعریف می‌شود) بسیار مهم و حیاتی می‌باشد.

- صادرات کنترل شده درصد مناسبی از دام‌های سبک وابسته به مرتع در زمان عرضه مازاد و برنامه‌ریزی در جهت واردات گوشت قرمز جهت کمبود احتمالی طی اوایل سال آینده (در حال حاضر به دلیل کاهش قدرت خرید مصرف گوشت قرمز پایین است).

- خرید دام مازاد دامداران برای جلوگیری از افت قیمت و تکمیل ذخایر راهبردی و همچنین ارائه خوراک دام وارداتی از جمله جو و ذرت و تسهیلات بانکی کم بهره برای دامدارانی که دام مولد را نگهداری می‌کنند.

- در یک چشم انداز میان مدت و بلندمدت، تشکیل و توسعه زنجیره‌های ارزش تولید گوشت قرمز به ویژه در دام سبک با هدف پایداری تولید و حمایت از دامداران خرد و سستی حائز اهمیت می‌باشد.

منابع

- مرکز آمار ایران. (۱۴۰۰). خلاصه نتایج طرح آمارگیری کشتار دام کشتارگاه‌های کشور تیر ۱۴۰۰.
- مرکز آمار ایران. (۱۴۰۰). خلاصه نتایج طرح آمارگیری کشتار دام کشتارگاه‌های کشور مرداد ۱۴۰۰.

عنوان خبر: شناسایی گروه کالاهای خوراکی و آشامیدنی با

تورم بالا در ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰

تهیه و تحلیل: احسان رجبی

ویراستار: علی اکبر باغستانی

کد: (۴۵)-۱۴۰۰۸۰۸-۴-PN

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۷/۱۷

خلاصه متن خبر

از ابتدای سال ۱۳۹۷، نرخ تورم نقطه به نقطه و سالانه، افزایش داشته است. به طوری که نرخ تورم نقطه به نقطه، که به صورت مقایسه تغییرات شاخص قیمت سبد یکسان کالاها و خدمات مصرفی در هر ماه در مقایسه با همان ماه در سال گذشته، محاسبه می‌شود، از ۷,۱٪ در ابتدای سال ۱۳۹۷ به ۴۷,۵٪ در انتهای سال ۱۳۹۷ افزایش یافته است. تا اردیبهشت ۱۳۹۸، این روند افزایشی ادامه داشته است. به گونه‌ای که نرخ تورم نقطه به نقطه در این مقطع زمانی به ۵۲,۱ درصد رسید و پس از آن، روند کاهشی پیدا نموده است. اگر چه در فروردین ۱۳۹۹، نرخ تورم نقطه به نقطه به ۱۹,۸ درصد کاهش یافته، اما پس از آن روند صعودی نرخ تورم نقطه به نقطه آغاز و در فروردین سال ۱۴۰۰ به ۴۹,۵ درصد رسیده است. درخصوص آخرین وضعیت نرخ تورم (تغییرات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوار)، نرخ تورم نقطه به نقطه در شهریور ماه سال ۱۴۰۰ به ۴۳,۷ درصد رسیده است؛ یعنی خانوارهای ایرانی به طور متوسط ۴۳,۷ درصد بیشتر از شهریور ۱۳۹۹ برای خرید یک مجموعه کالاها و خدمات یکسان، هزینه کرده‌اند. بیشترین نرخ تورم نقطه به نقطه در گروه کالاها خوراکی و آشامیدنی (شامل لبنیات، تخم مرغ و سبزیجات) به میزان ۶۱,۶ درصد در مناطق شهری بوده و خانوارهای روستایی نیز برای همین گروه کالاها، تورم ۴۷,۸ درصد را تجربه نموده‌اند.

تحلیل و پیشنهاد سیاستی

در جدول ۱ به ترتیب، فهرست گروه و طبقه‌بندی کالاهای خوراکی و آشامیدنی با بیشترین نرخ تورم طی شش ماه نخست سال ۱۴۰۰ گزارش شده است. در جدول ۲ نیز فهرست استان‌های دارای بیشترین نرخ تورم کالاهای خوراکی و آشامیدنی و دخانیات در دوره ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰ آمده است. گروه کالاهای خوراکی و آشامیدنی همواره تورم بالاتری را (حداقل ۱۰٪ در نرخ تورم نقطه به نقطه و سالانه) در مقایسه با تورم سایر کالاها و خدمات مصرفی خانوار داشته‌اند.

ضروری و کم‌کشش بودن بهای (قیمت) اغلب کالاهای خوراکی و آشامیدنی سبب می‌شود، علیرغم افزایش قیمت این کالا (تورم)، مقدار تقاضای این کالاها، متناسب با افزایش قیمت کاهش نیافته و از این رو میزان هزینه کالاهای خوراکی و آشامیدنی و سهم آن در هزینه کل خانوار افزایش یابد. البته بسته به ترکیب و نوع ارتباط کالاها و کشش متقاطع قیمتی آن‌ها، برخی خانوارها تلاش می‌نمایند تا کالاهای مشابه را جایگزین کالای مورد نظر در سبد مصرفی نمایند. از سوی دیگر در شرایط ثبات درآمد اسمی، افزایش تورم، به معنای کاهش درآمد حقیقی افراد و کاهش قدرت خرید خانوار است. شرایط زمانی نگران‌کننده‌تر می‌شود که به دلیل نقص بازاررسانی، انحصار، واسطه‌گری و یا شکست بازار، سهم تولیدکننده از بهای پرداختی مصرف‌کننده (قیمت) کاهش یافته و افت میزان فروش تولیدکننده، به دلیل رشد قیمت‌ها، تولیدکننده را با چالش جدیدی روبرو سازد. زیرا افزایش تورم در یک اقتصاد به نهادهای تولید، منتقل، و در یک چرخه بهم پیوسته، هزینه‌های تولید را افزایش و دوباره تورم را تشدید می‌نماید.

افزایش نگرانی نسبت به آینده هم در سمت تقاضا (مصرف‌کننده) و هم در سمت عرضه (تقاضا برای نهادهای تولید)، تورم انتظاری را پدید آورده و کاهش قدرت خرید مصرف‌کننده و افزایش هزینه‌های تولیدکننده را تشدید می‌نماید. یکی از نتایج نهایی این رویدادها، تغییر در تنوع غذایی، ترکیب سبد مصرفی، افت دسترسی اقتصادی به غذا و افزایش فشار بر بودجه دولت برای اجرای سیاست‌های حمایتی است. افزایش هزینه‌های تولید، تعطیلی کسب و کارها، از دست رفتن توان رقابتی و در نهایت کاهش اشتغال را در پی دارد. در چنین شرایطی نیز، دولت‌ها ناچار خواهند بود پرداخت‌های جبرانی یا سایر سیاست‌های حمایتی را در دستور کار قرار دهند. در کنار این شرایط، افت درآمدهای مالیاتی دولت به دلیل رکود ناشی از تعطیلی یا کساد کسب و کارها نیز، کسری بودجه دولت را به همراه می‌آورد. در شرایط تداوم تورم، افت ارزش پول ملی، سبب تشدید نگرانی (نااطمینانی) نسبت به آینده شده و افراد با هدف جلوگیری از افت ارزش دارایی‌های خود، منابع (سبد) درآمدی خود را به جای تولید، بسته به نرخ بازدهی آن، به سمت سوداگری (واسطه‌گری) در سایر بازارها مانند مسکن، خودرو، دلار، طلا، فلزات گران بها، ارزهای دیجیتال (رمز ارز) و بورس خارجی سوق می‌دهند. این پدیده در اقتصاد به عنوان دلاریزه شدن

دارایی‌ها، شناخته می‌شود. تمامی این رویدادها سبب افت تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت شده و حرکت یک کشور به سمت توسعه و پیشرفت را مختل می‌نماید.

جدول ۱. شناسایی و رتبه‌بندی گروه کالاهای خوراکی و آشامیدنی

براساس بیشترین نرخ تورم ماهانه در ۶ ماه نخست سال ۱۴۰۰

ماه (تورم ماهانه)	رتبه ۱ تورم ماهانه	رتبه ۲ تورم ماهانه	رتبه ۳ تورم ماهانه
فروردین (۲,۹٪)	گوشت قرمز و گوشت ماکیان (۵,۸٪)	میوه و خشکبار (۵٪)	قند، شکر و مربا (۴,۵٪)
اردیبهشت (۰,۹٪-)	چای، قهوه نوشابه و آب میوه (۴,۳٪)	قند و شکر و مربا (۳,۸٪)	ماهی‌ها و صدف داران (۲,۲٪)
خرداد (۳,۲٪)	سبزی‌ها و حبوبات (۶,۹٪)	میوه و خشکبار (۵,۹٪)	قند، شکر و مربا (۳,۷٪)
تیر (۳,۲٪)	میوه و خشکبار (۵,۶٪)	سبزی‌ها و حبوبات (۴,۴٪)	ماهی‌ها و صدفداران (۳,۹٪)
مرداد (۴,۶٪)	سبزی و حبوبات (۶,۴٪)	شیر، پنیر و تخم‌مرغ (۵,۹٪)	نان و غلات (۵,۸٪)
شهریور (۵,۱٪)	شیر، پنیر و تخم‌مرغ (۱,۰٪)	سبزی و حبوبات (۹,۹٪)	سایر محصولات خوراکی (۶,۷٪)

منبع: طرح آمارگیری شاخص قیمت مصرف کننده، مرکز آمار ایران، محاسبات نگارنده

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود گروه کالاهای شیر، پنیر، تخم‌مرغ و سبزی و حبوبات با قرار گرفتن در ستون اول، بیشترین تورم ماهانه (میزان نرخ و تکرارپذیری) را در ۶ ماه نخست سال ۱۴۰۰، در بین کالاهای خوراکی و آشامیدنی، به خود اختصاص داده‌اند. این در حالی است که براساس گزارش هزینه درآمد خانوار تهیه شده توسط مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۹، این گروه کالاها به ترتیب سهم ۱۰ و ۱۷ درصدی از سبد هزینه‌ای خانوار را به خود اختصاص داده‌اند.

بالا بودن نرخ تورم گروه‌های کالایی خوراکی و آشامیدنی نسبت به تورم ماهانه، نشان دهنده اهمیت این کالاها و ضروری بودن آن برای مصرف کننده است. بالا بودن تورم محصولات پروتئینی در فروردین ماه، سبب افزایش تقاضا برای کربوهیدرات (قند) و آذین در اردیبهشت ماه شده و تورم آن‌ها را افزایش داده است. به عبارت دیگر مصرف کننده ناچار شده است، با استفاده بیشتر از منابع کربوهیدرات، سیری شکمی را تامین نماید. مشابه این زنجیره نادرست تغذیه‌ای در ماه‌های بعد نیز، مشاهده می‌شود. از سوی دیگر تورم بالای گروه سبزی‌ها، حبوبات، میوه و خشکبار و حتی شیر، پنیر و تخم مرغ، صرف نظر از افت پروتئین مصرفی، نگرانی‌ها درباره تامین املاح ویتامین‌ها در ماه‌های بعد را، افزایش می‌دهد. از این رو بهبود

دسترسی اقتصادی به گروه کالاهای پروتئینی و میوه‌ها و سبزی‌ها، اولویت بیشتری دارد. از ابزارهای سیاستی پیشنهادی می‌توان به پرداخت جبرانی مستقیم به مصرف کننده، بهبود سیستم توزیع و بازاریابی (با هدف کاهش بهای پرداختی مصرف کننده) و حتی توزیع رایگان این اقلام برای دهک‌های یک تا سه درآمدی اشاره نمود. همچنین در هنگام اتخاذ سیاست تعیین قیمت حمایتی یا قیمنگذاری برای محصولات به ارتباط جانشینی و مکمل بودن آن‌ها توجه و حفظ نسبت قیمت کالاهای مرتبط (برای نمونه گوشت قرمز، گوشت سفید) مدنظر قرار گیرد.

جدول ۲. شناسایی و رتبه‌بندی استان‌های کشور براساس بیشترین

نرخ تورم ماهانه کالاهای خوراکی، آشامیدنی و دخانیات در ۶ ماه

نخست سال ۱۴۰۰

ماه (تورم کشور)	رتبه ۱ تورم (نرخ تورم استان)	رتبه ۲ تورم (نرخ تورم استان)	رتبه ۳ تورم (نرخ تورم استان)
فروردین (۲,۹٪)	ایلام (۵,۳٪)	خراسان شمالی (۵,۳٪)	سیستان و بلوچستان (۴,۹٪)
اردیبهشت (۰,۹٪-)	هرمزگان (۱٪)	مازندران (۰,۴٪)	ایلام (۰,۳٪)
خرداد (۳,۲٪)	بوشهر (۵,۸٪)	قزوین (۴,۴٪)	یزد (۴,۲٪)
تیر (۳,۲٪)	فارس (۵,۵٪)	بوشهر (۵,۲٪)	کهگیلویه و بویر احمد (۵٪)
مرداد (۴,۶٪)	فارس (۷,۴٪)	کهگیلویه و بویر احمد (۷٪)	اصفهان (۵,۹٪)
شهریور (۵,۱٪)	یزد (۸,۹٪)	قم (۷,۴٪)	آذربایجان شرقی (۷٪)

منبع: طرح آمارگیری شاخص قیمت مصرف کننده، مرکز آمار ایران، و محاسبات نگارنده

همانطور که در جدول ۲ آمده است، در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰، استان‌های فارس، بوشهر، هرمزگان و یزد، کهگیلویه و بویراحمد و ایلام تورم‌های بالاتری را در مقایسه با متوسط کشوری تجربه نموده‌اند. شرایط زمانی اهمیت بیشتری می‌یابد که برای نمونه و در شهریورماه ۱۴۰۰، متوسط تورم در استان یزد، ۳,۸ درصد از متوسط کشوری بالاتر بوده است. اگر چه تورم پدیده‌ای سرایت پذیر بوده و از استان‌های همجوار سریعتر منتقل می‌شود، اما نشان می‌دهد که در هنگام اتخاذ سیاست‌های ملی (کشوری) باید به توزیع نامتوازن تورم در استان‌های کشور توجه شود. سیاست‌های اتخاذ شده برای استان‌های جنوب کشور، متفاوت از استان‌های غربی و مرکزی خواهد بود. نکته مشترک استان‌های با تورم بالا، فاصله بالای آن‌ها از پایتخت کشور است. به عبارت دیگر اثرات الگوی توسعه نامتوازن و عدم توجه به الگوی مرکز - پیرامون، آشکار شده است. این پدیده

زمانی تشدید می‌شود که سیستم یکپارچه توزیع کالاها و خدمات در کشور (دسترسی فیزیکی) اصلاح نشود. البته به نظر می‌رسد استان‌های صنعتی کشور به دلیل وجود زیرساخت‌ها، توان مالی بالاتر، تنوع کسب و کارها و درآمدهای بیشتر، شرایط متفاوتی از نظر تورم داشته‌اند. قرار نداشتن اسامی این استان‌ها، علیرغم جمعیت بیشتر و تقاضای بیشتر، در فهرست استان‌های با تورم بالا، این فرضیه را تایید می‌نماید، که دلیل تورم بالای استان‌های ذکر شده در جدول ۲،

کمبود عرضه کالاها و نه فشار تقاضای آن‌ها است. باید توجه داشت که به دلیل بالاتر بودن متوسط تورم کالاهای خوراکی و آشامیدنی از تورم کل، شرایط دسترسی اقتصادی به غذا در استان‌های با تورم بالا با یک وقفه زمانی، حادث می‌شود. توجه به این نکته، هنگام اتخاذ سیاست‌های حمایتی در سطح ملی، اولویت‌دهی و تسری آن به استان‌ها، پیشنهاد می‌شود.

تهران - بلوار کریم خان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵
تلفن: ۴۳۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵ - ۱۵۱۵ کدپستی: ۳۷۳۱۳ - ۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir
www.agri-peri.ac.ir